

JRTR

JOURNAL OF RECREATION AND TOURISM RESEARCH
ISSN: 2148-5321

ÖĞRETMENLERİN REKREASYONEL AKTİVİTELERE KATILIM DÜZEYLERİ İLE İŞ TATMİNLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' LEVELS OF PARTICIPATION IN RECREATIONAL ACTIVITIES AND THEIR JOB SATISFACTION

Muhammet VAPUR ^a

Özet

Bu makalenin amacı, öğretmenlerin boş zamanlarında sıklıkla yaptıkları rekreasyon aktiviteleri ile iş tatmin düzeylerini ortaya çıkarmak ve rekreasyon aktivitelerinin iş tatminine etkisini daha ayrıntılı bir şekilde incelemektir. Bu amaç doğrultusunda Ankara ilinde görev yapan 392 öğretmenden çevrimiçi anket formu aracılığıyla veri toplanmıştır. Anket formu, kişisel bilgi formu, boş zaman katılımı ölçeği ve iş tatmini ölçeği olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Elde edilen veriler SPSS 27.0 programına aktarılarak frekans, ortalama, standart sapma, çarpıklık, basıklık, korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Araştırma sonucunda, boş zamanlarda yapılan rekreasyon aktivitelerine katılımın iş tatminini artırdığı bulunmuştur ($p < 0.01$). Ayrıca, fiziksel ve sosyal aktivitelere katılımında iş tatminini artırdığı görülmüştür ($p < 0.01$).

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Fiziksel Aktivite, Sosyal Aktivite, Boş Zaman Katılımı, İş Tatmini

Abstract

The aim of this article is to reveal the job satisfaction levels of teachers with the recreational activities they frequently do in their leisure time and to examine the effect of recreation activities on job satisfaction in more detail. For this purpose, data was collected from 392 teachers working in Ankara via an online survey form. The survey form consists of three parts: personal information form, leisure participation scale and job satisfaction scale. The obtained data were transferred to the SPSS 27.0 program and frequency, mean, standard deviation, skewness, kurtosis, correlation and regression analyses' were performed. As a result of the research, it was found that participation in recreational activities during leisure time increases job Satisfaction ($p < 0.01$). Additionally, participation in physical and social activities has been shown to increase job satisfaction ($p < 0.01$).

Keywords: Recreation, Physical Activity, Social Activity, Leisure Participation, Job Satisfaction

Makale Geliş Tarihi: 10.07.2023 Makale Kabul Tarihi: 20.09.2023

Corresponding Author (Sorumlu Yazar): Muhammet VAPUR (mvapur37@gmail.com)

^a İstanbul Rumeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul/Türkiye (mvapur37@gmail.com), ORCID: 0000-0002-3417-2156

1. Giriş

Eğitim sektörü, farklı yaş gruplarındaki bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla sunulan eğitim hizmetleriyle ilgili bir sektördür. Türkiye'de, eğitim sektörü kamu kurumları ve özel eğitim kurumlarından oluşmaktadır. Eğitim kurumlarının temel taşı öğretmenlerdir. Okul öncesi eğitimden başlayarak ortaöğretimi tamamlayana kadar farklı alanlarda eğitim ve öğretim hizmeti sunan öğretmenler bulunmaktadır. Ülkemizde toplam 18 milyon 85 bin 943 öğrenci, farklı eğitim kademelerinde öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin 1 milyon 225 bin 981'i okul öncesi, 5 milyon 328 bin 391'i ilkökul, 5 milyon 212 bin 969'u ortaokul ve 6 milyon 318 bin 602'si lise kademelerinde yer almaktadır. Öğretmenlerin dağılımına bakıldığında ise kamu ve özel eğitim kurumlarında görev yapan toplam 1 milyon 112 bin 305 öğretmen bulunmaktadır. Bu öğretmenlerin 52 bin 461'i okul öncesi, 306 bin 937'si ilkökul, 370 bin 798'i ortaokul ve 382 bin 109'u lise kademesinde görev yapmaktadır (İstatistik MEB, 2023). Rakamlarda da görüldüğü üzere, eğitim sektörü ülkenin en önemli ve en kapsamlı sektörüdür. Bu kadar büyük bir sektörde çalışan öğretmenlerin iş tatminleri, araştırmacıların daima gündeminde olmuştur.

İş yaşamı hem bireysel hem de toplumsal olarak insan yaşamının belirleyici bir özelliğidir. İş yaşamının bireyler üzerindeki etkileri arasında en belirleyici olanı iş tatminidir (Dere, 2022: 45). Örgütsel davranış çalışmalarında, iş tatmini en sık incelenen değişkenlerden biridir ve iş tasarımı, denetim, psikolojiden kamu yönetimine kadar geniş bir yelpazede örgütsel deneyim araştırmalarında ve teorilerinde temel bir değişkendir. İş tatmini, bir çalışanın işinden duyduğu memnuniyetin bir ölçüsüdür ve çalışanların motivasyonunu, bağlılığını ve performansını etkileyen kritik bir olgu olarak kabul edilir. Bu nedenle, iş tatmini kavramı farklı şekillerde tanımlanmıştır. Davis ve Nestrom (1985), iş tatmini kavramını, çalışanların işleriyle ilgili duyduğu memnuniyet veya memnuniyetsizlik olarak tanımlar ve işin özelliklerinin işçinin beklentileriyle uyumlu olduğunu söyleyerek iş doyumunun artacağını savunur. Spector (1997: 3), iş tatmini olarak bireyin işinden ne kadar memnun olduğunu açıklar. Barutçugil ise (2004: 389), iş tatmini kavramını bir işçinin çalıştığı işin ve elde ettiklerinin kişisel ihtiyaçlarına ve değer yargılarına uygun olduğunu fark ettiği bir duygu olarak tanımlar. İş tatmini ve rekreasyon ilişkisinin teorik temellerinde genellikle David McClelland'ın "Üç İhtiyaç Teorisi", Abraham Maslow'un "İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi" ve Frederick Herzberg'in "Çift Faktör Teorisi" yer almaktadır (Shujat vd., 2011).

Literatür incelendiğinde iş tatmini üzerinde etkisi olan birçok etken bulunmaktadır. Genellikle Herzberg'in Çift Faktör teorisine dayandırılmak suretiyle içsel ve dışsal faktörler olarak gruplandırılmaktadır. Bazı kaynaklarda ise bireysel ve örgütsel faktörler olarak da sınıflandırılmaktadır. İçsel faktörler; başarı duygusu, takdir edilme, ödüllendirme, kişisel gelişim fırsatları, yetki ve sorumluluktur. Dışsal faktörler ise; işletme politikası ve yönetimi, teknik bilgi, gözetim ve denetim, amir ile beşerî ilişkilerin iyi olmaması, çalışma koşulları, ücret ve maaş düzeyi, aynı seviyedeki iş arkadaşlarıyla geçimsizliklerdir (Koç ve Topaloğlu, 2012: 206). Bu çalışmada içsel motivasyon faktörlerini destekleyeceğini düşündüğümüz rekreasyon faaliyetlerinin iş tatmini üzerindeki etkisine odaklanılmıştır.

Literatürde çeşitli faktörlerin öğretmenlerin iş tatmini üzerinde etkisini araştıran çalışmalar yapılmıştır. Can ve Soyer (2008) 'in beden eğitimi öğretmenleri üzerindeki yaptığı bir çalışmada sosyo-ekonomik beklentiler ile iş tatmini arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Kılıç (2020) tarafından Sivas il merkezinde görev yapan öğretmenler üzerinde yapılan bir çalışmada, amirin otantik liderlik davranışının ve örgütsel adaletin iş tatmini üzerinde pozitif bir etkisi olduğu bulunmuştur. Bozkurt ve Bozkurt (2008) tarafından Sakarya ilinde ilköğretim kademesinde görev yapan öğretmenler ve müdür yardımcıları üzerinde yaptıkları bir araştırmada kariyer gelişimi, ücret ve yönetimden memnun olmanın iş tatmini ile pozitif ve güçlü bir ilişki ortaya çıkmıştır. Son olarak, Yürür ve Keser (2010) tarafından yürütülen araştırmada, Yalova ilindeki devlet okullarında görev yapan 350 ilköğretim ve lise öğretmenin katıldığı çalışmada, işe bağlı gerginliğin, iş tatminini üzerinde olumsuz yönde etkisi olduğu tespit yapılmıştır. Öğretmenlerin iş tatmin düzeylerini etkileyen faktörleri araştıran çalışmalar içerisinde rekreasyon aktivitelerine katılım ile ilgili bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır.

Rekreasyon aktiviteleri, modern iş hayatının yoğun tempolu ve stresli atmosferinde çalışanlar için önemli bir denge unsuru haline gelmiştir. Rekreasyon genel anlamda "bireylere mutluluk, huzur, tatmin, özgürlük, ruhsal denge, rekabet etme gücü veren aktiviteler" olarak tanımlanabilir (Paker, 1979). Rekreasyon aktiviteleri iş yaşamı için önemli bir denge unsurudur. Çünkü, rekreasyon aktiviteleri, çalışanlara iş dışında rahatlamaları, stresten uzaklaşmaları ve bedensel aktivite yapmaları için fırsat sunmaktadır. Bilhassa iş yaşamının stresli ve baskıcı atmosferinden uzaklaşmak, unutmak ve rahatlamak için rekreasyon aktiviteleri önemlidir. (Leitner ve Leitner, 1996). Bundan

dolayı günümüzde çalışanların iş tatminini ve verimliliğini artırmak amacıyla rekreasyon aktivitelerine daha fazla önem verilmektedir.

Araştırmalar, rekreasyon aktivitelerine düzenli olarak katılan çalışanların daha yüksek iş tatminine sahip olduğunu göstermektedir. İş tatminini artırmak, iş yerindeki stresi azaltmak ve çalışanların daha mutlu ve sağlıklı olmalarını sağlamak için önemlidir. Bu noktada, rekreasyon aktivitelerinin iş tatmini üzerindeki olumlu etkileri üzerine yapılan araştırmalar son derece ilgi çekicidir. Koç ve Er (2020) tarafından akademisyenler üzerinde yapılan bir araştırmada, boş zamanlarda yapılan rekreasyon aktivitelerinden elde edilen memnuniyetin iş tatmini üzerinde pozitif bir etkisi olduğu bulunmuştur. Chin-Tsai (2013) tarafından spor adası oluşturma planına katılanlar üzerinde yapılan çalışmada boş zaman katılımının iş tatmini üzerinde olumlu etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Shanon (2003) deniz kuvvetlerine mensup çalışanlar üzerinde yaptığı çalışmada, rekreasyonel katılım ile iş tatmini arasında anlamlı bir ilişki olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Shujat ve Ameer (2011) telekomünikasyon sektöründeki iki şirket üzerinde yaptıkları araştırmada; çeşitli rekreasyonel faaliyetlere katılımın iş tatmini düzeyinde olumlu bir değişiklik yaratabileceğini bulmuşlardır. Dere (2022:3) tarafından yapılan çalışmada; fiziksel aktivite düzeyinin çalışanların iş tatmini düzeylerini ve performans algılarını pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Bilhassa iş yerlerinin organize ettiği ya da desteklediği rekreasyonel aktivite programlarının iş tatmini üzerinde önemli düzeyde etkisi olduğu ortaya çıkmıştır (Akmal vd. 2012). Bu bağlamda, işgörenler için düzenlenen rekreasyon aktiviteleri, işe bağlılığı artırmanın yanı sıra işgörenlerin işlerinden daha fazla tatmin olmalarını ve bu sayede işgören performansının artmasını sağlayabilir (Canbolat ve Yavuz, 2019). Literatürde yapılan çalışmalar içerisinde öğretmenler üzerinde yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu makalenin amacı öğretmenlerin boş zamanlarında sıklıkla yaptıkları rekreasyon aktiviteleri ve iş tatmin düzeylerinin ortaya çıkartılması ve rekreasyon aktivitelerinin iş tatminine etkisini daha ayrıntılı bir şekilde incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki hipotezler ve araştırma modeli oluşturulmuştur.

H₁: Boş zamanlarda yapılan rekreasyon aktivitelerinin iş tatmini üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

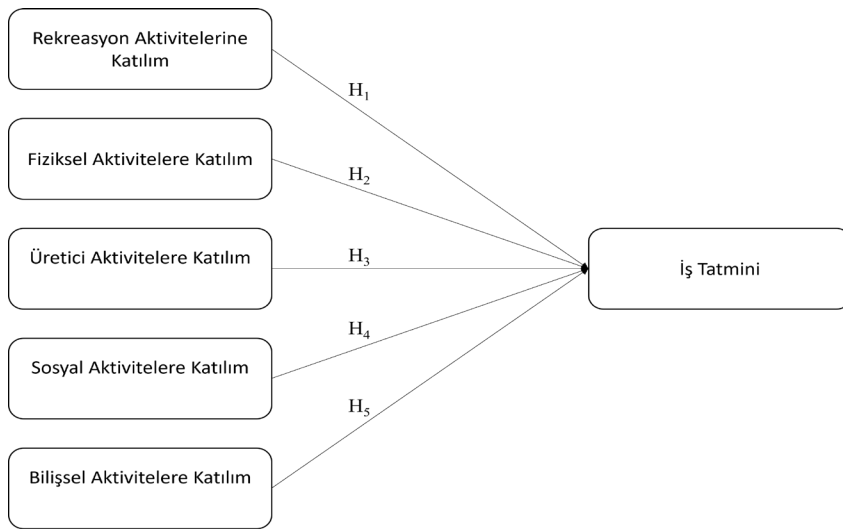
H₂: Fiziksel aktivitelere katılımın iş tatmini üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

H₃: Üretici aktivitelere katılımın iş tatmini üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

H₄: Sosyal aktivitelere katılımın iş tatmini üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

H₅: Bilişsel aktivitelere katılımın iş tatmini üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

Araştırmada, amacına uygun olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama çalışmaları genellikle iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemeye odaklanır. İlişkisel çalışmalarda, değişkenler arasındaki ortak değişkenliğin derecesi veya incelenen durumun düzeyi gibi sorular ilişkisel tarama desenleriyle açıklığa kavuşturulur (Gürbüz ve Şahin, 2016).

Şekil 1: Araştırma Modeli

2. Yöntem

Araştırmanın evrenini, Ankara ilinde kamu ya da özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Ankara’da okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim olmak üzere farklı kademelerde toplam 55.614 öğretmen görev yapmaktadır (Ankara Valilik, 2023). Örneklem sayısı, $\alpha=0,05$ güven aralığında $n=381$ olarak belirlenmiştir (Çokluk vd., 2010: 130). Araştırmanın örnekleminde, tesadüfi örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Nicel veri toplama yöntemleri arasında yer alan anket tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. İstanbul Rumeli Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 23/08/2023 tarihli ve 2023/08 numaralı toplantıda alınan 10 sayılı kararla araştırmanın etik açıdan uygun olduğu onaylanmıştır. Veriler, çevrimiçi bir anket formu aracılığıyla 392 öğretmenden toplanmıştır. Anket formu, kişisel bilgi formu, boş zaman katılımı ve iş tatmini ölçeği olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmanın amacına uygun olarak cinsiyet, yaş, medeni durum, istihdam durumu, kıdem yılı, eğitim durumu ve çalıştıkları kurum gibi demografik bilgiler toplanmıştır.

Boş Zaman Katılım Ölçeği: Procidano ve Heller'in (1983) geliştirdiği "Boş Zaman Katılımı Ölçeği" Sevil (2015) tarafından doktora tezinde Türkçeye uyarlanıp güvenilirlik ve geçerlilik yapılmıştır. Ölçek, 15 ifade 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Maddeler, 5'li Likert tipinde (1= Kesinlikle Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılmıyorum) şeklinde düzenlenmiştir. Bu çalışma için elde edilen verinin toplam iç güvenilirlik katsayısı ise $\alpha=0.92$ olarak hesaplanmıştır. Alt boyutların ise, fiziksel aktivite $\alpha=0.88$, üretici aktivite 0.85, sosyal aktivite $\alpha=0.89$ ve bilişsel aktivite $\alpha=0.68$ olarak bulunmuştur. Ölçek ve alt boyutlarının (bilişsel aktivite hariç) Cronbach alfa katsayıları referans aralığı oldukça güvenilirdir (Altunışık vd., 2010).

İş Tatmini Ölçeği: Brayfield ve Rothe (1951) tarafından geliştirilmiş ve Judge vd. (1998) tarafından kısaltılmıştır. Ölçeğin yeniden yorumlanmış Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışması Başol ve Çömlekçi (2020) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, 5 madde içeren ve tek bir alt boyuttan oluşan bir yapıya sahiptir. Maddeler, 5'li Likert tipinde (1= Kesinlikle Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılmıyorum) şeklinde düzenlenmiştir. Bu çalışma için elde edilen verinin toplam iç güvenilirlik katsayısı ise $\alpha=0.94$ olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı referans aralığı oldukça güvenilirdir (Altunışık vd., 2010).

Toplanan veriler SPSS 27.0 istatistik programında analiz edilmiştir. Demografik faktörlerin ve ölçek puanlarının betimleyici istatistiklerini yapmak için sıklık, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Ölçeklerin normallik dağılımını tespit etmek için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Hipotezlerin test edilmesi için de Pearson korelasyon analizi ile basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

3. Bulgular

Bu kısımda sunulan bulgular, çalışmaya katılan çalışanların demografik dağılımları, ölçeklerin ortalama, standart sapma, normallik analizleri ve hipotez testlerine dair fikir vermektedir.

Tablo 1: Katılımcı Profili

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	181	46.2
	Erkek	211	53.8
Yaş	22-29	48	12.2
	30-37	139	35.5
	38-45	157	40.1
	46 yaş ve üzeri	48	12.2
Medeni Durum	Bekar	266	67.9
	Evli	126	32.1
İstihdam Durumu	Ücretli Öğretmen	47	12.0
	Kadrolu Öğretmen	345	88.0
Kıdem Yılı	1-3	164	41.8
	4-7	144	36.7
	8-11	67	17.1
	12 yıl ve üzeri	17	4.3
Eğitim Durumu	Lisans	302	77.0
	Yüksek Lisans	28	7.1
	Doktora	62	15.8
Çalıştığınız Kurum	Kamu	291	74.2
	Özel	101	25.8

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %46.2'si kadın ve %53,8'i erkeklerden oluşmaktadır. Yaş dağılımlarına bakıldığında %12.2'si 22-29 yaş aralığında, %35.5'i 30-37 yaş aralığında, %40.1'i 38-45 yaş aralığında ve %12.2'si 46 yaş ve üstü olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin medeni durumlarına bakıldığında %67.9'u bekar ve %32.1'i evlidir. İstihdam durumuna bakıldığında %12.0'si ücretli öğretmen ve %88.0'i kadrolu öğretmendir. Kıdem yılı dağılımları %41.8'i 1-3 yıl, %36.7'si 4-7 yıl, %17.1'i 8-11 yıl ve %4.3'ü 12 yıl ve üzeridir. Eğitim seviyelerine bakıldığında %77.0'si lisans, %7.1'i yüksek lisans ve %15.8'i doktora olduğu görülmektedir. Son olarak çalıştıkları eğitim kurumlarının %74.2'sinin kamu ve %25.8'inin özel olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Boş Zaman Katılımı ve İş Tatmini Ölçeklerinin Ortalama, Standart Sapma ve Normallik Analizleri

Değişkenler	N	\bar{x}	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Boş Zaman Katılımı	392	3.896	0.906	-.370	-.237
Fiziksel Aktivitelere Katılım	392	3.387	1.012	-.334	-.513
Üretici Aktivitelere Katılım	392	2.600	1.167	.335	-.847
Sosyal Aktivitelere Katılım	392	3.543	1.273	-.754	-.608
Bilişsel Aktivitelere Katılım	392	2.681	1.075	.327	-.733
İş Tatmini	392	3.534	0.939	-.334	.207

Öğretmenlerin boş zaman katılımı ortalaması 3.89, fiziksel aktivitelere katılım ortalaması 3.38, üretici aktivitelere katılım ortalaması 2.60, sosyal aktivitelere katılım ortalaması 3.54, bilişsel aktivitelere katılım ortalaması 2.68 ve iş tatmini ortalaması 3.53 olarak

hesaplanmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerleri $\pm 1,5$ arasında olduğu görülmektedir. Tabachnick ve Fidell (2013)' e göre, -1,5 ile +1,5 aralığında kalan çarpıklık ve basıklık değerleri, büyük ölçüde normal bir dağılıma işaret etmektedir.

Tablo 3: Pearson Korelasyon Analizlerinin Sonuçları

Değişkenler	N	R	P
Boş Zaman Katılımı	392	.352	.000
İş Tatmini			
Fiziksel Aktivitelere Katılım	392	.689	.000
İş Tatmini			
Üretici Aktivitelere Katılım	392	.025	.159
İş Tatmini			
Sosyal Aktivitelere Katılım	392	.457	.000
İş Tatmini			
Bilişsel Aktivitelere Katılım	392	.008	.327
İş Tatmini			

Boş zaman katılımı ile iş tatmini düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan Pearson korelasyon testi sonucuna göre, boş zaman katılımı ve iş tatmini arasında orta düzeyde, pozitif yönde doğrusal bir ilişki vardır ($r=.352$, $p=.000$).

Fiziksel aktivitelere katılım ile iş tatmini düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan Pearson korelasyon testi sonucuna göre, fiziksel aktivitelere katılım ve iş tatmini arasında kuvvetli düzeyde, pozitif yönde doğrusal bir ilişki vardır ($r=.689$, $p=.000$).

Sosyal aktivitelere katılım ile iş tatmini düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan Pearson korelasyon testi sonucuna göre, sosyal aktivitelere katılım ve iş tatmini arasında orta düzeyde, pozitif yönde doğrusal bir ilişki vardır ($r=.457$, $p=.000$).

Pearson korelasyon analizine göre; 0-0,29 arası zayıf düzeyde ilişki, 0,30-0,64 arası orta düzeyde ilişki, 0,65-0,84 arası kuvvetli düzeyde ilişki ve 0,85-1 arası çok kuvvetli ilişki şeklinde ifade edilmektedir (Ural ve Kılıç, 2021).

Tablo 4: Basit Doğrusal Regresyon Analizlerinin Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken	R	R ²	F	p	β	t	p
Boş Zaman Katılımı	İş Tatmini	.352	.292	187.863	.000	.352	23.891	.000
Fiziksel Aktivitelere Katılım		.689	.389	96.588	.000	.689	17.569	.000
Üretici Aktivitelere Katılım		.025	.011	2.891	.159	.025	1.463	.112
Sosyal Aktivitelere Katılım		.457	.292	76.281	.000	.457	5.196	.000
Bilişsel Aktivitelere Katılım		.008	.003	3.589	.327	.008	2.158	.223

Boş zaman katılımına göre iş tatminin yordamak için basit doğrusal regresyon analizi yapıldı. Boş zaman katılımı iş tatminin bir yordayıcısıdır (F (1, 390) =187.863, p<.001). Boş zaman katılımı, iş tatminindeki varyansın yüzde 29'unu yordamaktadır. Öğretmenlerin boş zaman katılımı bir birim arttığında iş tatmini .352 birim artacaktır. Bu sonuca göre, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Fiziksel aktivitelere katılıma göre iş tatminin yordamak için basit doğrusal regresyon analizi yapıldı. Fiziksel aktivitelere katılım iş tatminin bir yordayıcısıdır (F (1, 390) =96.588, p<.001). Fiziksel aktivitelere katılım, iş tatminindeki varyansın yüzde 39'unu yordamaktadır. Öğretmenlerin fiziksel aktivitelere katılımı bir birim arttığında iş tatmini .689 birim artacaktır. Bu sonuca göre, H₁ hipotezi kabul edilmiştir.

Sosyal aktivitelere katılıma göre iş tatminin yordamak için basit doğrusal regresyon analizi yapıldı. Sosyal aktivitelere katılım iş tatminin bir yordayıcısıdır (F (1, 390) =76.281, p<.001). sosyal aktivitelere katılım, iş tatminindeki varyansın yüzde 29'unu yordamaktadır. Öğretmenlerin boş zaman katılımı bir birim arttığında iş tatmini .457 birim artacaktır. Bu sonuca göre, H₄ hipotezi kabul edilmiştir.

4. Sonuçlar ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin boş zaman katılımlarının iş tatmini üzerindeki etkisini araştırmaktır. Araştırmamanın örneklem gurubunu Ankara ilinde faaliyet gösteren kamu ve özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Demografik bilgi formu, boş zaman katılım ölçeği ve iş tatmini ölçeğinden anket formu ile 392 çalışandan veri toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS 27.0 istatistik programında analiz edilmiştir. Demografik faktörlerin ve ölçek puanlarının betimleyici istatistiklerini yapmak için sıklık, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Ölçeklerin normallik dağılımını tespit etmek için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Hipotezlerin test edilmesi için de Pearson korelasyon analizi ile basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin boş zaman katılım ortalamalarının iyi düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenler sıklıkla sportif aktivite, rekreasyonel seyahat ve gezi gibi fiziksel aktivitelere katılmaktadır. Bunların yanında aile üyeleri ve arkadaşları ile zaman geçirmek gibi sosyal aktivitelere de çok sık katıldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin işlerinden keyif aldıkları, motivasyon seviyelerinin

yüksek olduğu ve iş yerinde genel anlamda mutlu oldukları söylenebilir.

Boş zaman katılımının iş tatmini üzerinde anlamlı ($p < 0.01$) ve pozitif etkisi ($\beta = .352$) olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin boş zamanlarında yaptığı rekreasyon faaliyetleri iş yaşamından elde edilecek tatmini artırmaktadır. Bu sonuç rekreasyon alan yazınında yer alan rahatlama teorisini desteklemektedir. Teoriye göre bireyin stresli yaşam olayları ve baskılardan uzaklaşıp rekreatif faaliyetler yaparak zihinsel ve fiziksel olarak restore olarak rahatlama sağlamaktadır (Saracho ve Spodek, 1995). Öğretmenlerin iş dışı zamanlarda katıldıkları fiziksel, sosyal, üretici ve bilişsel rekreasyon faaliyetleri neticesinde elde ettikleri psikolojik, fiziksel ve zihinsel rahatlama ile işlerinde daha çok keyif aldıkları ve mutlu oldukları söylenebilir.

Boş zaman katılımının alt boyutu olan fiziksel aktivitelere katılımın iş tatmini üzerinde anlamlı ($p < 0.01$) ve pozitif ($\beta = .689$) etkisi vardır. Sportif faaliyetlere katılmak, rekreatif gezi ve seyahatlere dahil olmak iş yaşamına pozitif etki etmektedir. Öğretmenlik mesleğine sahip bireyler zihinsel ve bilişsel olarak daha çok yorulmaktadırlar. Farklı kademe ve branşlarda, öğrencilere bilgi aktarımı ile geçen günlük saatlerce süren dersler yürütmektedirler. Bundan dolayı rekreasyon aktivitelerine katılımlarında fiziksel aktiviteler tercih edilmesi olasıdır. Araştırmanın sonuçları da bunu desteklemektedir. Bedel teorisine göre, bireyler iş yerinde karşılayamadıkları ihtiyaçlarını rekreasyon faaliyetlerine katılarak karşılamaya çalışırlar (Weiskopf, 1982). Öğretmenler iş yerlerinde zihinsel ve bilişsel faaliyetlerde çok fazla buldukları için boş zamanlarında bilişsel ve üretici faaliyetleri tercih etmekten uzak durabilirler. Bu çalışmanın bulgularında da bu desteklenmektedir. Bilişsel ve üretici aktivitelere katılım ortalamaları çok düşüktür. İşleri ile benzerlik gösteren bu aktiviteler yerine fiziksel aktivitelere katılmaktadırlar. Bu da iş yaşamında motivasyonu yükseltmeye ve iş yerinde daha mutlu olmaya neden olmaktadır.

Boş zaman katılımının alt boyutu olan sosyal aktivitelere katılımın iş tatmini üzerinde anlamlı ($p < 0.01$) ve pozitif ($\beta = .457$) etkisi vardır. Öğretmenler, iş tatminini artırmak için tercih ettikleri sosyal aktivitelere katılarak bu olumlu etkileri elde edebilirler. Erkek öğretmenlerin arkadaşları ile birlikte düzenledikleri çeşitli aktiviteler ile bayan öğretmenlerin ev oturmaları ya da çeşitli özel günlerde arkadaş ziyaretleri yaygın olarak katıldıkları sosyal faaliyetlerdir. Sosyal aktiviteler, mesai arkadaşlarıyla kişisel ilişkilerin güçlenmesine ve daha samimi ve yakın ilişkilerin kurulmasına olanak tanır, bu da iş

motivasyonunu artırır ve iş yerinde mutluluk ve rahatlık sağlar.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ile rekreasyon faaliyetlerinin organizasyonlar için günümüzde ve gelecekte her zamankinden daha fazla önem kazandığını göstermektedir. Bundan dolayı eğitim kurumlarına bazı öneriler sunulmaktadır. Eğitim kurumu amirleri öğretmenlerin boş zamanlarında fiziksel ve sosyal aktivitelere katılmalarına yönelik tavsiyelerde bulunabilirler. Kurum amirleri, eğitim kurumlarında bütün personelin dahil edildiği haftalık ya da aylık rekreasyon programları oluşturarak uygulamaya koyabilirler. Literatürde yapılan çalışmalarda iş tatminini etkileyen en önemli faktörün ücret olduğu bilinmektedir. Ücret tatmini örgütlere olan normatif bağlılık ile ilişkilendirilebilir. Ücret artırıldığında yine iş tatmini olmama olasılığı yüksektir (Schermerhorn vd., 2010:114). Ancak bu çalışma ile rekreasyon aktivitelerine katılımın iş tatmini üzerinde önemli bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Örgütsel bağlılık ile ilişkilendiren çalışmalar yapıldığında duygusal bağlılık ile ilişkilendirileceği düşünülmektedir. Çalışan için duygusal bağlılık diğer boyutlardan daha önemlidir. Bundan dolayı bilhassa Bakanlık düzeyinde öğretmenler için okullarda rekreasyon programları başlatılabilir. Öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri içerisinde rekreasyon aktiviteleri eklenebilir.

Kaynakça

- Akmal, F., Zainol, F. A., Mansor, M. and Ghazali, Z. (2012). Recreational program and its association with job satisfaction. *Asian Social Science*. 8(13), 172.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Barutçugil, İ. (2004). *Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık, 145-148.
- Başol, O. ve Çömlekçi, M. F. (2020). İş tatmini ölçeğinin uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 1(2), 17-31.
- Bozkurt, Ö. ve Bozkurt, İ. (2008). İş tatminini etkileyen işletme içi faktörlerin eğitim sektörü açısından değerlendirilmesine yönelik bir alan araştırması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*. 9(1), 1-18.
- Brayfield, A. and Rothe, H. F. (1951). An index of job satisfaction. *Journal of Applied Psychology*. 35(5), 307-311.
- Can, Y. ve Soyer, F. (2008). Beden eğitimi öğretmenlerinin sosyo ekonomik beklentileri ile iş tatmini arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28(1), 61-74.
- Canbolat, P. ve Yavuz, E. (2019). İşgörenlere yönelik olarak düzenlenen rekreasyon

aktivitelerinin örgütsel sessizliğe etkisi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*. 11(2), 1262-1269.

Chin-Tsai, K. (2013). Leisure involvement, leisure benefits, quality of life, and job satisfaction. A case study on 2011 creating sports island plan in ChiaYi City, Taiwan held by sports affairs council, executive yuan. *International Review of Management and Business Research*. 2(2), 421.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem.

Davis, K. and Nestrom, J.W. (1985). *Human Behavior at work: Organizational Behavior, (7 edition)*. McGraw Hill, 109.

Dere, G. ve Günay, M. (2022). *Fiziksel Aktivitenin Çalışanların İş Performansı Üzerine Etkileri*. İstanbul: Efe Akademi Yayınları.

Judge, T. A., Locke, E. A., Durham, C. C. and Kluger, A. N. (1998). Dispositional effects on job and life satisfaction: the role of core evaluations. *Journal Of Applied Psychology*. 83(1); 17-34.

Kılıç, M. Y. (2020). Otantik liderlik davranışlarının, örgütsel adalet ve öğretmenlerin iş tatmini üzerine etkisinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*. 28(6), 2271-2283. doi: 10.24106/kefdergi.4121

Koç, H. ve Topaloğlu, M. (2012). *İşletmeler İçin Yönetim Bilimi, (İkinci Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Koç, M. C. ve Er, Y. (2020). Leisure satisfaction and job satisfaction: a research on academics. *African Educational Research Journal*. 8(2), 329-341.

Leitner, J. M. ve Leitner F. S. (1996). *Leisure Enhancement*. London: The Haworth Press.

Parker, S. (1979). *The Sociology of Leisure*. London: George Allen and Unwin LTD.

Procidano, M. E. and Heller, K. (1983). Measures of perceived social support from friends and from family: three validation studies. *American Journal of Community Psychology*. 11(1), 1-24.

Saracho, O. N. and Spodek, B. (1995). Children's play and early childhood education: Insights from history and theory. *Journal of Education*. 177(3), 129-148.

Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G. and Osborn, R. N. (2010). *Organizational Behavior (11th Edition)*. Hoboken : John Wiley & Sons.

Sevil, T. (2015). Terapatik Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Yaşlıların Algıladıkları Boş Zaman Tatmini, Yaşam Tatmini ve Yaşam Kalitesine Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Shannon, A. R. (2003). The relationship between organized recreational programs and job satisfaction/retention in the United States Navy (Doctoral dissertation, University of Connecticut).

Shujat, S. and Ameer, F. (2011). Effects of recreational and entertainment activities on employees job satisfaction: a case study. *IBT Journal of Business Studies (JBS)*. 1(1).

Spector, P. E. (1997). *Job Satisfaction: Application, Assessment, Cause, and*

Consequences, Thousand Oaks. CA: Sage.

Tabachnick, G. B. and Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics (6th ed.)*. Pearson.

Toker, B. (2007). Konaklama işletmelerinde iş doyumu: demografik değişkenlerin iş doyumu faktörlerine etkisi üzerine bir çalışma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*. 2(6), 591-615.

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2021). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Weiskopf, D. C. (1982). *Recreation and leisure. Improving the quality of life (No. Ed. 2)*. Allyn and Bacon, Inc..

İnternet Kaynakları

Ankara Valilik, (2023). <http://www.ankara.gov.tr/> Erişim Tarihi: 27/08/2023.

İstatistik.MEB, (2023). <https://istatistik.meb.gov.tr/> Erişim Tarihi: 06/09/2023

Etik Kurul İzni

İstanbul Rumeli Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 23/08/2023 tarihli ve 2023/08 numaralı toplantıda alınan 10 sayılı kararla araştırmanın etik açıdan uygun olduğu onaylanmıştır.

Katkı Oranı Beyanı

Makale tek yazardan oluşmaktadır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.